

Avond post-groei, Perspectief ChristenUnie

Bijdrage Tabitha van Krimpen, di 21 mei 2024

Goedenavond,

Wat leuk om hier te zijn en bedankt voor de uitnodiging. Dit jaar volg ik het Fellowsprogramma van de ChristenUnie, waarbij we nadenken over het christelijk sociale gedachtegoed en Paul Schenderling na de zomer een bijeenkomst zal verzorgen. Mij is gevraagd om te reflecteren op post-groei in relatie tot mens- en wereldbeeld. Het is een thema wat me bezighoudt en ik verdiep me de laatste tijd onder andere in Jacques Ellul over de dominantie van Techniek als systeem, in 'De Protestantse Ethiek en de Geest van het kapitalisme' van Max Weber en in het werk van de recent overleden christelijke econoom, Bob Goudzwaard. Goudzwaard analyseert op een fascinerende manier de oorsprong van het vooruitgangsgeloof en hoe christelijke overtuigingen moesten sneuvelen om de weg vrij te maken voor het kapitalisme. In de 5 minuten die ik heb gekregen, kan ik er helaas niet verder op ingaan, maar Paul Schenderling plaatst zich in de traditie van Goudzwaard die al in de jaren '70 schreef over 'de economie van het genoeg'. Gelukkig zal Goudzwaards boek 'Kapitalisme en Vooruitgang' dit najaar opnieuw worden uitgegeven worden en ik kan het van harte aanbevelen.

Als theoloog zie ik het als mijn taak om de cultuur en huidige tijdgeest te bestuderen, analyseren en het liefst ook een prikkelend tegengeluid te horen. Dat is ook wat me aanspreekt in de post-groei beweging. Als een nar of profeet worden vragen gesteld die maar weinig mensen durven te stellen: Hoe ziet een leven na de groei eruit? Wat als we beginnen bij vertrouwen, welzijn, 'human flourishing', mensen die tot bloei komen in plaats van economische groei als uitgangspunt. Want de dominantie van groei zit diep verankert in ons denken en in de huidige cultuur. 'Ik shop dus ik ben', is voor velen het motto. 'Ik ben pas tevreden als ik alles eruit heb gehaald wat erin zit', zei een student tegen mij. Finfluencers, 'financiële influencers', vertellen dat ook jij gemakkelijk rijk kunt worden en geld voor je kunt laten werken. Niet alleen in economische zin, maar ook op persoonlijk vlak is groei de norm. Velen streven naar persoonlijke groei en bezoeken één van de 100.000 coaches die Nederland rijk. Allemaal moeten we de hoogste trede bereiken van de behoefte piramide van Maslow, namelijk 'zelfontplooiing'.

Het is Rutger Bregman die momenteel duizenden mensen bereikt met zijn 'morele ambitie', wat eigenlijk grenzeloze groei met een moreel sausje is. Hij roept op om 'te stoppen met het verspillen van je talent en werk te maken van je idealen.' Wat ga jij doen met de 80.000 uur die je hebt in je werkende leven? vraagt hij. Bij Bregman is de mens vooral een productiemiddel die zijn 'potentieel' moet benutten. 'Beschouw winnen als je morele plicht' roept hij de lezer op. Je moet zélf de juiste keuzes maken en zorgen dat je een *selfmade winner* bent die aan de goede kant van de geschiedenis staat. Bregman lijkt te geloven in de mythe van de meritocratie: iedereen die hard werkt en z'n best doet, zal krijgen wat hij of zij verdient en zal slagen.

Zijn wereldbeeld sluit aan bij het ecomodernisme, waarbij groen en groei samen zouden gaan. Bregman heeft een groot vertrouwen in technologische vooruitgang en het zijn de techneuten, ondernemers en uitvinders die volgens hem de wereld met hun slimme innovaties schoner, gezonder en beter gaan maken. Impact is daarbij het toverwoord. Berekenbare impact, welteverstaan, waarbij Excelsheets bepalen wat de beste en meest efficiënte investeringen zijn om de grote wereldproblemen op te lossen. De ambitie is groot en onbegrensd en als individu is er altijd méér dat je kunt doen om een betere wereld zo snel mogelijk werkelijkheid te laten worden.

We zijn hier vanavond op een bijzondere plek, het Barthelomeus Gasthuis, gesticht in 1367. Het enige gasthuis in Nederland dat onafgebroken in zijn oorspronkelijke functie dienst doet, inmiddels al meer dan 650 jaar. Een plek waar al eeuwenlang mensen trouw en gestaag hulp verlenen, omkijken naar elkaar en zich dienstbaar opstellen. Ze doen dat in het klein, voor de rest van de wereld blijft hun 'morele ambitie' en 'impact' ongezien. Zij bieden 'een open arm, de palm van hun hand om in te schuilen', zoals op de gedenksteen bij de ingang staat. 'Wie één mensenleven redt, redt de hele wereld', zo staat er in de Talmoed. Is dat niet meer dan van genoeg?
Ik sluit graag af met het gedicht 'roeping' van Gerard Reve uit 1973, dat nog altijd onverminderd actueel is.

ROEPING

Zuster Immaculata die al vier en dertig jaar
verlamde oude mensen wast, in bed verschoont,
en eten voert,
zal nooit haar naam vermeld zien.
Maar elke ongewassen aap die met een bord: dat hij
vóór dit, of tegen dat is, het verkeer verspert,
ziet 's avonds reeds zijn smoel op de tee vee.
Toch goed dat er een God is.

Dankuwel.